

VERGİ UYGULAMASINDA SAKATLIK İNDİRİMİ

Azmi DEMİRCİ
Baş Hesap Uzmanı

1.Giriş

Özürlülük, Dünya Sağlık Örgütü'nce (WHO) “*bedensel ve ruhsal anormallik veya eksikliklerle anatomik yapı ve işlev kaybı (impairment), sınırlılık ya da eksiklik sonucu normal faaliyetlerini yerine getirememe (disability) veya kişinin yaşına, cinsiyetine, sosyal ve kültürel durumuna uygun davranışlarını engelleyen yetersizlikler (handicap)*” olarak tanımlanmaktadır.¹

Benzer şekilde, Ülkemizdeki yasal düzenlemelerde (2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nun² 572 sayılı KHK ile değişik 3/C maddesinde) özürlü, “*doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık ya da kaza sonucu, bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi*” şeklinde ifade edilmiştir.

Türkiye’de özürlü oranının %12.29 olduğu ve özürlü nüfusun % 77.80’inin de aktif çalışma yaşamına katılmadığı³ gerçeği dikkate alındığında; belirtilen tanımlara uyan ve bedensel veya ruhsal herhangi bir engeli bulunan kişilerin vergisel düzenlemelerle korunması sosyal devletin ve vergide adaletin tartışılmaz gereği olarak ortaya çıkmakta ve özürlü kişilerin toplum ve çalışma yaşamına kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçlara yönelik olarak vergi sistemimizde yer verilen “Sakatlık İndirimi”, özürlü vatandaşların içinde bulunduğu zor koşulların giderilmesine katkıda bulunmak ve özürlüler ile özürlü olmayanlar arasındaki rekabet eşitsizliğini gidermek için dikkatle değerlendirilmesi gereken bir düzenlemedir.

¹ www.who.int

² 27.05.1983 tarihli ve 18059 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ www.ntv.com.tr/news/246180.asp

Sakatlık indirimi Gelir Vergisi sistemimiz içerisinde uzun yıllardır yer alan ve son şekliyle, gerçek usulde vergilendirilen ve tam mükellef konumundaki ücretliler ile serbest meslek erbabı ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişiler ve ayrıca kazancı basit usulde tespit olunan bazı esnaf ve sanatkarlardan özürlü olanların vergi matrahlarından sakatlık derecelerine göre indirilen bir istisna uygulamasıdır.

Belirtilen indirim, 4369 sayılı Kanun⁴ öncesinde sadece özürlü ücretlilere sağlanan bir koruma anlamını taşıırken; anılan Kanun’la yapılan değişikliklerle, özürlü serbest meslek erbabı, ücretliler ve serbest meslek erbabının bakmakla yükümlü oldukları özürlü kişiler ile basit usulde vergilendirilen bazı meslek gruplarından özürlü olanlar da kapsama alınmıştır.

Diğer yandan G.V.K.’nın 31 inci maddesinde sakatlık indirimine yönelik olarak yer alan; “Çalışma gücünün asgarî % 80’ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgarî % 60’ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece sakat, asgarî % 40’ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.” şeklindeki tanımlama, maddenin 4842 sayılı Kanun’la⁵ değişik halinde de korunmakla birlikte; anılan Kanun’la yapılan ve 1.1.2004 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle daha önce özel indirim tutarlarıyla bağlantılı olarak hükme bağlanan sakatlık indirimi tutarları, özel indirimin yürürlükten kaldırılması nedeniyle, yeniden ve herhangi bir tutarla bağlantılı olmayacak şekilde belirlenmiştir.

Buna göre, G.V.K.’nın 31 inci maddesinde daha önce yer alan ;

“Sakatlık indirim, özel indirim tutarının;

– Birinci derece sakatlar için sekiz katı,

– İkinci derece sakatlar için dört katı

– Üçüncü derece sakatlar için iki katıdır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, özel indirime eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.” düzenlemesi, 4242 sayılı Kanun’un 3 maddesiyle değiştirilmiş ve sakatlık dereceleri itibarıyla aylık olarak;

“Sakatlık indirimi;

- Birinci derece sakatlar için 440.000.000 lira,

- İkinci derece sakatlar için 220.000.000 lira,

- Üçüncü derece sakatlar için 110.000.000 lira.” olarak hükme bağlanmıştır.

Sakatlık indirimine ilişkin vergisel düzenleme G.V.K.’nın 31 inci maddesinde yapılmış olmakla birlikte, uygulamanın esasları “Sakatlık İndiriminden Yaralanacak Hizmet Erbabının Sakatlık Derecelerinin Tespit Şekli ile Uygulanması Hakkındaki Yönetmelik”⁶ hükümleri ile “Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik”⁷

⁴ 29.07.1998 tarihli ve 23417 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁵ 24.04.2003 tarihli ve 25088 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁶ 28.04.1981 tarihli ve 17324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁷ 18.03.1998 tarihli ve 23290 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

hükümlerinde belirlenmiştir. (Birinci yönetmeliğin 16 ncı maddesi 18.03.1998 tarihli ve 23290 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ikinci yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmış ve daha sonra birinci yönetmeliğin bazı maddeleri 24.09.1998 tarihli ve 23478 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan bir yönetmelikle değiştirilmiştir.)

Diğer yandan, 4369 sayılı Kanun’la G.V.K.’nın sakatlık indirimine yönelik maddelerinin yeniden düzenlenmesinden sonra yayımlanan 222 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği’nde⁸ de uygulama hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

Belirtilen düzenlemeler çerçevesinde, sakatlık indirimi uygulaması aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

2. Sakatlık İndirimi Uygulaması

2.1. Sakatlık İndiriminden Yararlanacak Olanlar

Sakatlık indirimi;

a. Özürlü hizmet erbabı ile bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişi bulunan hizmet erbabının,

b. Özürlü serbest meslek erbabı ile bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişi bulunan serbest meslek erbabının,

c. Basit usulde vergilendirilenlerden, tüccar ve ücretli durumuna girmeksizin, imalat, tamirat ve küçük sanat işleri ile uğraşan (ilk madde ve yardımcı malzeme müşteriye ait olarak faaliyet gösteren terzi, tamirci, marangoz gibi) özürülerin gelirlerine uygulanacaktır.

Sakatlık indirimi uygulamasında bakmakla yükümlü olunan kişi tabirinden; özürlü kişinin tabi olduğu çalışma mevzuatı veya bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumunun mevzuatına göre bakmakla yükümlü sayılan anne, baba, eş ve çocukları anlaşılabılır. Çocuklarda herhangi bir yaş sınırlamasına gidilmeyecek, uygulamanın kapsamına giren özürlü çocuğun yaşı ne olursa olsun sakatlık indiriminde yararlanılacaktır.

2.2.Sakatlık İndirimi Tutarları

G.V.K.’nın 31 inci maddesinde 4842 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle, sakatlık indirimi tutarlarının özel indirim tutarlarıyla ilişkili olarak belirlenmesine son verilmiş ve 1.1.2004 tarihinden geçerli olmak üzere ve sakatlık dereceleri itibariyle aylık olarak;

- Birinci derece sakatlar için 440.000.000 lira,
- İkinci derece sakatlar için 220.000.000 lira,
- Üçüncü derece sakatlar için 110.000.000 lira şeklinde hükme bağlanmıştır.

Yapılan bu düzenleme ile getirilen diğer bir değişiklik de, daha önceki yasal

⁸ 24.02.1999 tarihli ve 23621 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

hükümlere göre kalkınmada öncelikli yöreler itibariyle Bakanlar Kurulunca artırımlı olarak tespit edilen özel indirim tutarlarına bağlı olarak; bu yörelerde çalışan özürüllüler bakımından yine artırımlı olarak uygulanan sakatlık indirimi uygulamasına son verilmiş olmasıdır. Yani, yeni düzenlemeyle G.V.K.'nın 31 inci maddesinde hükme bağlanan ve yukarıda belirtilen sakatlık indirimi tutarları, 1.1.2004 tarihinden itibaren, yöre farkı gözetilmeksizin bütün özürüllüler bakımından eşit olarak uygulanacaktır.

Diğer yandan, G.V.K.'nın 4842 sayılı Kanun'la değişen mükerrer 123 üncü maddesi gereğince, yukarıda belirtilen sakatlık indirimi tutarları, izleyen yıllarda, bir önceki yıl yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacaktır. Ancak, aynı maddeyle Bakanlar Kurulu'na, bu şekilde hesaplanacak had ve tutarları % 50'sine kadar artırma ve indirme yetkisi verildiğinden, sakatlık indirimi tutarları Bakanlar Kurulu'nun bu yetkisini kullanmadığı durumlarda bir önceki yıl yeniden değerlendirme oranında artacaktır.

3. Sakatlık İndiriminden Yararlanma Şartları

3.1. Sakathlık İndiriminden Yararlanacakların Yapacakları İşlemler

Sakatlık indirimiinden yararlanmak isteyenlerin bir dilekçe ve aşağıda belirtilen belgelerle birlikte; illerde Defterdarlık Gelir Müdürlüğüne, bağımsız Vergi Dairesi bulunan ilçelerde Vergi Dairesi Müdürlüğüne, diğer ilçelerde Malmüdürlüğüne başvurması gerekmektedir.

Sakatlık indiriminden yararlanmak isteyenlerin dilekçe ekinde bulunduracağı belgeler şunlardır:

Özürlü hizmet erbabı için;

- a) Çalıştığı işyerinden alacağı hizmet erbabı olduğunu gösterir belge,
b) Nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğraf.

Hizmet erbabının bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişiler için;

- a) Ücretlinin çalıştığı işyerinden alacağı hizmet erbabı olduğunu gösterir belge,
- b) Özürlü kişilerin nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğrafı,
- c) Özürlü kişiye bakmakla yükümlü olduğunu gösteren belge.

Özürlü serbest meslek erbabı için;

- a) Vergi kimlik numarasını gösteren belge,
- b) Nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğraf.

Serbest meslek erbabının bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişiler için;

- a) Serbest meslek erbabının vergi kimlik numarasını gösteren belge,

- b) Özürlü kişilerin nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğrafı,
- c) Özürlü kişiye bakmakla yükümlü olduğunu gösteren belge.

Sakatlık indiriminden yararlanma hakkına sahip basit usulde vergilendirilen özürlüler için;

- a) Vergi kimlik numarasını gösteren belge,
- b) Nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğraf

Diğer yandan, bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişi bulunan;

- Hizmet erbabı, çalıştığı işyerinden veya duruma göre kayıtlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşundan aldığı özürlü kişiye ait sağlık karnesinin kimlik bilgilerini içeren sayfelerinin bir örneğini,

- Serbest meslek erbabı, kayıtlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşundan aldığı özürlü kişiye ait sağlık karnesinin kimlik bilgilerini içeren sayfelerinin bir örneğini,

bakmakla yükümlü olduğuna dair belge olarak ilgili müdürlüklere verecektir.

3.2. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılacak İşlemler

Defterdarlık Gelir Müdürlükleri, Vergi Dairesi Müdürlükleri ve Malmüdürlükleri kendilerine başvuran özürlülerin kişisel bilgilerini, “Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkındaki Yönetmeliğin” eki rapor formuna yazacaklar ve bu formları bir yazıya ekleyerek, özürlüleri yetkili sağlık kurulundan en yakınına sevk edeceklerdir.

Yetkili sağlık kuruluşunca verilecek raporlar ilgili müdürlüklerce Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünde oluşturulan Merkez Sağlık Kuruluna gönderilecektir. 222 numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği’nin yayımı tarihinden (24.02.1999) önce ödevlilerce ilgili müdürlüklere müracaat etmeden alınan raporların, yetkili sağlık kuruluşu tarafından verilmesi, sağlık kurulunun iç hastalıkları, genel cerrahi, göz, kulak burun boğaz, nöroloji ve/veya psikiyatri uzmanından oluşması halinde bu raporlar işleme konulacak ve varsa diğer eksikliklerinin de tamamlaması şartıyla incelenmek üzere Merkez Sağlık Kuruluna gönderilecektir.

Maliye Bakanlığı Merkez Sağlık Kurulu, sağlık kuruluşları tarafından düzenlenen raporları inceleyerek, başvuru sahibinin çalışma gücünün ne kadarını kaybettiğine karar verecektir. Bu şekilde sakatlık dereceleri belli olanlara ilişkin raporlar, ücretlilerde işverenine, diğerlerinde kendilerine verilmek üzere ilgili Defterdarlığa gönderilecektir.

Sakatlık derecelerine veya raporlarda yer almayan bulgular gibi sebeplere dayanan itiraz ve şikayet mahiyetindeki başvurular da ilgili müdürlüklere yapılacak ve yukarıda açıklandığı şekilde işlem görecektir.

Konuyla ilgili bir Danıştay Kararında⁹ özetle; Merkez Sağlık Kurulu tarafından verilen kararların, başka bir rapora dayanılarak sakatlanmasının sözkonusu olmadığı ve sakatlık indiriminden yararlanmaya esas olan rapordaki bulguların gözlem ve kanaate dayalı olarak yorumlanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

3.3.Birden Fazla İşverenden Ücret Geliri veya Birden Fazla Gelir Unsuru Elde Edenlerde Sakatlık İndirimi

Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, Gelir Vergisi Kanunu'nun 36 ncı maddesinde, muhtelif (birden fazla) işverenden ücret alan hizmet erbabı için 31 inci maddedeki indirimlerin yalnızca en yüksek olan ücretin vergisine uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

222 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde “*Muhtelif yerlerden ücret alanlarda, sakatlık indirimi özel indirimin uygulandığı ücret gelirine uygulanacaktır.*” şeklinde açıklama yapılmış olmasına rağmen, özel indirimin yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle bu açıklamanın fazlaca değeri kalmamıştır. Bu durumda, yukarıda yer verilen madde hükmü gereğince, birden fazla işverenden ücret geliri elde eden özürli hizmet erbabı için sakatlık indirimi sadece en yüksek ücret için ve dolayısıyla bir ücret için yapılabilecektir.

Aynı şekilde, sakatlık indiriminin kapsamına giren birden fazla gelir unsuru (ücret, serbest meslek kazancı gibi) elde eden yükümlülerin de sadece en yüksek ve dolayısıyla bir gelir unsuru bakımından sakatlık indiriminden yararlanması gerekmektedir.

3.4.Sakatlık İndiriminin Dönemi

147 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin 3/f bölümünde “İndirimlerin Uygulanmasında Esas Alınacak Dönemler” başlığı altında;

“Gelir Vergisi Kanunu, esas olarak yıllık gelir toplamının vergilendirilmesi esasını kabul etmiş olduğundan, bu esasa uygun olarak da indirimlerin, yıllık gelirler için yıllık tutarları üzerinden uygulanması gerekmektedir. Ancak, zorunluluklar nedeniyle, gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde yıllık gelir prensibinden ayrılarak aylık ve günlük vergilendirme dönemleri kabul edilmiş; aynı Kanunun 108 nci maddesinin 4 numaralı bendinde de, yıllık beyanname verilmesi gerekmeyen hallerde bu dönemlere göre yapılacak vergilendirmelerin yıllık vergilendirme yerine geçeceği ve bu dönemlerin nihai vergilendirme dönemi kabul edileceği belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu nedenlerle, gerçek usulde tespit edilen ücretlerin vergilendirilmesinde indirimler, ödemenin dönemine göre, ödeme aylık dönemler itibariyle yapılmakta ise aylık tutarları ile ödeme günlük dönemler itibariyle yapılmakta ise günlük tutarları ile uygulanacaktır.

Öteyandan, ücret saat veya parça başına göre hesaplanmakla beraber, ödeme dönemi aylık ise aylık indirimler tutarı, ödeme dönemi günlük ise günlük indirimler tutarı dikkate alınacaktır.” açıklaması yapılmıştır.

⁹ Danıştay 4. Dairesinin 12.10.1989 tarihli ve E. 1987/1712 K. 1989/3540 sayılı Kararı

Buna göre, sakatlık indiriminden yararlanacak yükümlülerin, elde ettikleri gelirin vergilendirme dönemine bağlı olarak, bu indirim vergi matrahlarının tespitinde dikkate alınacaktır. Örneğin tevkifat suretiyle vergilendirilen ücretli için aylık sakatlık indirimi tevkifat matrahının tespitinde indirim konusu yapılırken, G.V.K.’nın 95 inci maddesine göre yıllık beyanname vermesi gereken ücretliler için sakatlık indirimi yıllık olarak hesaplanıp dikkate alınacaktır. Aynı şekilde, özürlü serbest meslek erbabı ile serbest meslek erbabının bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişi bulunması halinde, sakatlık indiriminin yıllık tutarı, serbest meslek erbabının yıllık beyanname ile beyan edeceği serbest meslek kazancından düşülecektir. İndirimden yararlanma hakkına sahip basit usulde vergilendirilen özörlölere uygulanacak sakatlık indiriminin yıllık tutarı ise, 215 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğı’nde¹⁰ esasları belirlenen vergi tarhına esas kazançlarından indirilecektir.

3.5. Birden Fazla Özörlölü Bulunması Halinde Sakatlık İndirimi

222 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğı’nde açıklandığı üzere; sakatlık indiriminden yararlanacak birden fazla kişinin bulunması halinde, bu hesaplama her biri için ayrı ayrı yapılacak ve indirim uygulanmasında toplu olarak dikkate alınacaktır.

Örneğin, aynı aile içerisinde ücretli babanın üçüncü derece sakat, bakmakla yükümlü olduğu çocuğunun ise birinci derece sakat olduğu bir durumda; baba ve çocuğı için sakatlık derecelerine karşılık gelen aylık indirimler ayrı ayrı hesaplanarak toplanacak ($110.000.000 + 440.000.000 = 550.000.000$) ve toplam sakatlık indirimi, hizmet erbabı babanın aylık ücretinden indirilecektir.

3.6. Birden Fazla Özür Bulunması Halinde Sakatlık İndirimi

“Özörlölere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğın” 8 inci maddesinde düzenlendiğı üzere, birden fazla hastalık veya özürü bulunanların çalışma gücü kayıplarından en fazla kayıba neden olan hastalık esas alınır, diğlerleri “Balthazard Formölü” ile belirlenir. 60 (altmış) yaşın üzerindekiilere Balthazard Formölü ile % 10 eklenir.

Balthazard Formölü aşğıdaki şekilde uygulanır:

- a. Çalışma gücü kayıp oranları ayrı ayrı tespit edilir.
- b. Bu oranlar en yüksekinden başlanarak sıraya konulur.
- c. En yüksek oran özörlölünün çalışma gücünün tümünü gösteren % 100'den çıkarılır.
- d. Bu çıkarmada kalan miktar, sırada ikinci gelen çalışma gücü kayıp oranı ile çarpılır. Çarpımın 100'e bölünmesinden çıkan rakam en yüksek çalışma gücü kayıp oranına eklenir; böylece, birinci ve ikinci arızaların çalışma gücü kayıp oranı bulunmuş olur.
- e. Arıza ikiden fazla ise, birinci ve ikinci arızaların kayıp oranı birinci sıraya ve üçüncü sıradaki oran ikinci sıraya alınarak işlem tekrarlanır.

¹⁰ 06.12.1998 Tarihli ve 23545 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

3.7. Sakatlık İndiriminin Uygulanma Sırası

G.V.K.'nın 31 inci maddesinde düzenlenen indirimlerle ilgili olarak, 104 üncü maddede; yıllık Gelir Vergisinin, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31 inci maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103 üncü maddedeki nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanacağı hükme bağlanmıştır.

Belirtilen düzenleme gereği, 1.1.2004 tarihinde önceki dönemde gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde ücret gelirlerinden öncelikle 63 üncü maddede belirtilen indirim ve giderler düşülerek ücretin safi tutarına ulaşılacak, daha sonra da 31 inci maddede belirtilen özel indirim ve varsa sakatlık indirimi düşülerek ücret matrahına ulaşılacaktır. 4842 sayılı Kanun'la 1.1.2004 tarihinden itibaren özel indirimin yürürlükten kaldırılmış olması sebebiyle; 1.1.2004 tarihinde sonraki dönemlerde gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde ücret gelirlerinden öncelikle 63 üncü maddede belirtilen indirim ve giderler düşülerek ücretin safi tutarına ulaşılacak, daha sonra da varsa sakatlık indirimi düşülerek ücret matrahına ulaşılacaktır.

Sakatlık indiriminin hangi sırada indirileceği konusunda ilgili olarak 128 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nin¹¹ II. Bölümünde yapılan açıklamada; verginin hesaplanmasında; indirim tutarları toplamının, kazanç ve iratların safi tutarları toplamından düşülmek suretiyle vergiye tabi kazancın bulunacağı ve bu tutar üzerinden mükellefin ödeyeceği verginin hesaplanacağı belirtilmiştir.

Sakatlık indiriminin, serbest meslek kazancından veya basit usulde tespit edilen ticari kazançlardan indirimi de aynı esaslara göre yapılacak; yani vergiye tabi kazanç unsurunun safi tutarının belirlenmesi için öncelikle giderler hasılatından indirilecek, daha sonra da kazancın safi tutarından sakatlık indirimi indirilerek gelir vergisi matrahı tespit edilecektir.

3.8. İndirim Tutarının Azalması veya Artması Halinde, Net Ücret Sözleşmesi İle Çalışanların Durumu

Bilindiği üzere, uygulamada hizmet sözleşmesi bazı durumlarda hizmet erbabının "eline geçecek" net ücret üzerinden yapılmaktadır. Bu şekildeki bir hizmet ilişkisi içerisinde çalışanların ücret matrahlarından indirilecek tutarların (sakatlık indirimi gibi) azalması ve buna bağlı olarak ödenecek vergilerin artması halinde, sözleşme gereği artan vergiler işveren tarafından üstlenilerek belirlenen net ücretin devamı sağlanmaktadır.

Belirtilen şekilde yapılmış bir hizmet sözleşmesi kapsamında çalışanlar bakımından ücret matrahlarından indirilecek tutarların (sakatlık indirimi gibi) artması ve buna bağlı olarak ödenecek vergilerin azalması durumunda yapılacak işlemler 147 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğ'nde açıklanmıştır. Anılan Tebliğ'e göre;

"Net ücret sözleşmesi ile çalışanların ücretlerine, yükseltilerek yeniden tespit edilen indirimlerin uygulanması nedeniyle, bunların ücretlerinde meydana gelecek artışlar brüt ücreti etkilemeyecek, diğer bir ifade ile yeniden tespit edilen indirimlerin uygulanmasından

¹¹ 31.01.1981 Tarihli ve 17237 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

doğan gelir vergisinde meydana gelen azalma ele geçen net ücreti artıracak ve bu artış verginin mükellefi ücretliye ait olacaktır.”

3.9. Sakatlık İndirimi Tutarının Ücretin Safi Tutarını Aşması

Daha önce de belirttiğimiz üzere, gerçek ücretlerde, öncelikle G.V.K.’nun 63 üncü maddesinde hükme bağlanan gider ve indirimler düşülerek ücretin safi tutarı tespit edilmekte, daha sonra da G.V.K.’nun 31 inci maddesinde düzenlenen sakatlık indirimi düşülerek ücret matrahına ulaşılmaktadır.

Buna göre, özürlü hizmet erbabı bakımından belirlenen sakatlık indiriminin ücretin safi tutarını aşması halinde ne şekilde işlem yapılacağı hususu önem arz etmektedir. Konu hakkında Maliye Bakanlığınca verilen özelgede;¹²

“... Bu hükümlere göre sakat hizmet erbabına aylık döenmler itibariyle yapılan ücret ödemelerinin vergilendirilmesi sırasında, aylık tutarları üzerinden uygulanan özel ve sakatlık indirimi toplamının sakat hizmet erbabının asıl ücretlerini aşması halinde, aşan kısmın, o ayda yapılab fazla mesai, yan ödeme ve ücret sayılan ödemelerin tutarına uygulanması gerekir. Aşan kısım olması halinde, herhangi bir iade söz konusu olmayacaktır.....” açıklaması yapılmıştır.

¹² 01.06.1999 tarihli ve 0.46/4600-24033 sayılı Özelge